

Alexandre Kojève

Kirje

Tran-Duc-Thaolle

Pariisi, 7. lokakuuta 1948

Arvoisa herra, luin juuri *Les Temps Modernes* -lehdestä *Hengen fenomenologiaa* käsittelevän artikkelinne, joka kiinnosti minua kovasti. Ensinnäkin tahtoisin kiittää teitä enemmän kuin ystävällisistä sanoista, jotka olette katsonut aiheelliseksi minusta kirjoittaa. Asia koskettaa minua erityisen syvästi koska kadun edelleen, että jätin kirjani sekavaan kuntoon, kuten erinomaisesti tiedätte.

Mitä itse kysymyksen perusteisiin tulee, olen yleisesti ottaen samaa mieltä esittämätänne fenomenologiatulkinnasta. Tahtoisin kuitenkin huomauttaa, ettei teokseni ollut luonteeltaan historiallinen tutkimus; en ollut kovin kiinnostunut siitä, mitä Hegel oli kirjallaan tarkoittanut. Pidin fenomenologisen antropologian kurssin, jolla hyödynsin Hegelin tekstejä, mutta puhuin vain siitä, mitä pidin totena, ja jätin syrjään sen, missä Hegel näytti tehneen virheen. Luopumalla Hegelin monismista otin tietoisesti välimatkaa suureen filosofiin. Toisaalta kurssini oli olennaisesti propagandaa, jonka tarkoituksena oli painua ihmisten mieleen. Siksi korostin tietoisesti herran ja orjan dialektiikkaa ja ylipäänsä kaavamaistin fenomenologian sisältöä.

Siksi olisi ymmärtääkseni mitä toivottavinta, että kehittelisitte artikkelissa luonnostelemianne tulkinnan päälinjoja kattavassa kommentaarissa.

Vain yksi pieni huomautus. Hegel käyttää termejä ”itsetajunta” ja ”itsetietoisuus”, ja hän sanoo selvästi, ettei eläin, toisin kuin ihminen, koskaan nouse ”itsetajunnan” tasoa ylemmäs. Hegel ei itse asiassa puhu ”kamppailusta, jota käydään pelkästä arvovallasta”, mutta luullakseni ero on pelkästään terminologinen, sillä kaikki

tästä kamppailusta sanomani sopii täydellisesti siihen, mitä Hegel kutsuu ”tunnustuksesta käytäväksi kamppailuksi”. Myöskään teoriaa ”halun halusta” Hegelillä ei esiinny, enkä ole varma, onko hän huomannut asian. Otin käsitteen käyttöön, koska tarkoitukseni ei ollut kommentoida fenomenologiaa vaan tulkita sitä; toisin sanoen yritin löytää Hegelin opin syväpremissit ja johtaa sen loogisesti näistä premisseistä. Mielestäni ”halun halu” on yksi näistä syväpremissistä, ja vaikka Hegel itse ei tuonut sitä esiin, uskon ottaneeni filosofisen edistysaskelen muotoillessani sen selkeästi. Se on ehkä ainoa filosofinen edistysaskeleeni – muu kun on pelkkää filologiaa, siis tekstien selittämistä.

Tärkein asia on kysymys dualismista ja ateismista ja sen te otatte esiin artikkelinne viimeisessä jaksossa (sivuilla 517–519). Minun täytyy myöntää, etten ole samaa mieltä kanssanne, mutta luullakseni ero perustuu pelkkään väärinkäsitykseen.

Järkeilyenne olisi varmasti pätevää, jos se liittyisi varsinaiseen, siis abstraktiin ja epädialektiseen dualismiin. Silloin sanoisin teidän tapaanne, että kaikki dualismi on välttämättä *deististä*, sillä jos on olemassa kahdenlaista olemista (luonto ja ihminen), on välttämättä olemassa myös näiden kahden ykseys, joka tavalla tai toisella on näitä ”ylempi”. Tämä ykseys puolestaan voidaan ymmärtää vain jumalolennoksi. Minä kuitenkin tarkoitan dialektista dualismia. Itse asiassa käytin kielikuvaa kultasormuksesta. Sormus ei enää olisi olemassa sormuksena, jos siinä ei olisi aukkoa. Ei kuitenkaan voida sanoa, että aukko on olemassa samalla tavalla kuin kulta tai että tilanteessa kohtaa kaksi olemassaolon tapaa, joita sormus yhdistää. Meidän esimerkissämme kulta merkitsee luontoa,

”Määrähetken saakka oli siis pelkkää luontoa ja määrähetken jälkeen pelkkää henkeä.”

aukko ihmistä ja sormus henkeä. Tämä tarkoittaa sitä, että vaikka luonto voi olla olemassa ilman ihmistä ja on menneisyydessä ollut olemassa ilman ihmistä, ihmistä ei koskaan ole ollut olemassa eikä voi olla olemassa ilman luontoa ja sen ulkopuolella. Myös kulta voi olla olemassa ilman aukkoa, mutta aukkoa ei ole olemassa, jos sitä ympäröivää metallia ei ole olemassa. Koska ihminen on syntynyt luonnon kieltämisestä ja kieltämällä luonnon ja vielä täsmällisemmin sanoen luonnon kieltona, hän edellyttää luontoa. Tämä erottaa hänet olemuksellisesti kaikesta jumalallisesta. Koska hän on luonnon *negaatio*, hän ei ole pakanajumaluus eli luonto itse; ja koska hän on *luonnon* negaatio, joka kaiken negaation tavoin edellyttää kieltämäänsä, hän eroaa kristillisestä Jumalasta, joka puolestaan edeltää luontoa ja luo sen *positiivisella* tahdonaktilla.

En siis väitä, että on *yhtä aikaa* olemassa kaksi olemassaolon tapaa: luonto ja ihminen. Väitän, että ensimmäisen ihmisen ilmaantumiseen saakka (hän *loi itsensä* arvostuksesta käytävässä kamppailussa) koko oleminen oli pelkkää luontoa. Ihmisen syntymästä lähtien koko oleminen taas on ollut pelkkää henkeä, sillä henki ei ole mitään muuta kuin luonto, joka edellyttää ihmisen, ja sen jälkeen kun todellinen maailma tosiasiallisesti edellyttää

ihmistä, luonto sanan ahtaassa merkityksessä on pelkkä abstraktio. Määrähetken saakka oli siis pelkkää luontoa ja määrähetken jälkeen pelkkää henkeä. Mutta koska se, mikä hengessä on todella todellista (kulta sormuksessa), on luontoa, voidaan teidän tapaanne sanoa, että henki on luonnon oman evoluution tulosta. En kuitenkaan pidä tällaisesta puhetavasta, sillä se voi panna ajattelemaan, että ihmisen ilmaantuminen voidaan johtaa *a priori* aivan kuten mikä tahansa muu luonnollinen tapahtuma. Uskoakseni niin ei ole, ja vaikka koko luonnollinen evoluutio voidaan periaatteessa johtaa *a priori*, ihmisen ja hänen historiansa ilmaantumista ei voida johtaa kuin *a posteriori*, toisin sanoen sitä ei voida johtaa tai ennakoita, vaan ainoastaan ymmärtää. Tämä on yksi tapa sanoa, että ihmisen itseluomisen teko on sekin vapauden teko ja että ihmisen tekojen sarja, josta historia muodostuu, on sekin vapaiden tekojen sarja. Siksi puhun mieluummin luonnon ja ihmisen välisestä dualismista. Olisi kuitenkin täsmällisempää puhua luonnon ja hengen dualismista, koska henki merkitsee tätä samaa luontoa silloin, kun se edellyttää ihmistä. Minun dualismini ei siis ole ”tilallista” vaan ”ajallista”: luonto *ensin*, henki tai ihminen *sitten*. Tämä on *dualismia*, koska henkeä tai ihmistä ei voida *johtaa* luonnon pohjalta, vaan katkoksen tuottaa luova ja vapaa teko, siis luonnon kieltäminen.

Hyvä herra, olisin teille hyvin kiitollinen, jos voisitte muutamalla sanalla kertoa minulle, missä määrin tässä kirjeessä teille antamani suppeat selitykset pystyvät kuomoamaan minulle esittämänne vastaväitteet.

Kunnioittavasti,
A. Kojève

Suomentanut Tapani Kilpeläinen

Tran Duc Thao

Vietnamlainen filosofi ja antikolonialistinen aktivisti, teoksen *Phénoménologie et matérialisme dialectique* (1951) kirjoittaja Tran Duc Thao (1917–1993) julkaisi syyskuussa 1948 *Les Temps Modernes* -lehdessä (nro. 36, 492–519) arvion Kojèven kirjasta *Introduction à la lecture de Hegel* (1947). Itsekin Kojèven Hegel-kurssille osallistunut Thao katsoi, että Kojèven Hegel-tulkinta osoitti Marxin käsityksen itsetietoisuuden dialektiikasta oikeaksi, mutta samalla hän kritisoi Kojèvea siitä, ettei tämä ollut tulkinnut Hegeliä täysin materialistisesti.

Gwendoline Jarczyk ja Pierre-Jean Labarrière julkaisivat Kojèven ja Thaon arviosta seuranneen kirjeenvaihdon ensimmäistä kertaa *Genèses*-lehdessä joulukuussa 1990. Kojèven vastauskirje on-

kin ehkä paras yksittäinen johdatus hänen Hegel-käsitykseensä. Vastatessaan Thaon arvosteluun Kojève keskittyy perustelemaan ateistisiä lähtökohtiaan ja korostaa, ettei hänen tarkoituksenaan ole ollut Hegelin tulkitseminen vaan Hegelin pohjalta ajatteleva. Koska Kojève ei ole kiinnostunut samoista ongelmista kuin *Hengen fenomenologian* Hegel, hän katsoo voivansa korjailla Hegelin esitystä tilanteen niin vaatiessa.

Kojèven tärkein irtiotto Hegelistä on monismin korvaaminen luonnon ja historian (eli ihmisen) dualismilla. Kojève hylkää Hegelin luonnon dialektiikan täysin virheellisenä ja painottaa, että ihmisen ilmaantumisen jälkeen luonnolla ei ole enää mitään muuta virkaa kuin kiellelyksi tuleminen, toisin sanoen ihmisen toiminnan kohteena oleminen. Ihmisen it-

setietoisuus kasvaa luonnon kieltämisen myötä, ihmisen muokatessa aineellista maailmaa. Työ todellistaa subjektiivisen ajattelun objektiiviseksi maailmaksi. Marxin tapaan ja Hegelistä poiketen Kojève korostaakin taitteen, uskonnon ja filosofian sijasta nimenomaan työn merkitystä ihmisen itsetietoisuuden täydellistämässä. Samalla Kojève perustelee, miksi käyttää hengestä suoraviivaisesti nimitystä ihminen.

Kojève toteaa myös, että hänen toimintansa oli tarkoitettu propagandaksi. Ajattelijan tehtävänä ei hänen mukaansa ollut kontemplantointi vaan ihmisiin vaikuttaminen. Hän toimi virkamiehenä voidakseen panna ajatuksensa todellisuuden kokeeseen. Toteuttamiskelvoton pohdinta ei ole pätevää.